№ 20 1917 | ფასი 15 კ. | წელი მეხუთე გამოცემისა
კვირა მაისის 12

ისე არ მოვკვდე...

1.

ისე არ მოვკვდე, არ დავხუჭო
სამიწე თვალი,
რომ არ გიხილო, სატრფოვ ჩემო,
თავისუფალი!

2.

ისე არ მოვკვდე, არ ჩავიდე
ოხერ კუბოში,
რომ ძლევის დროშა არ აღვმართო
ჩემს სამშობლოში!

კაკი წერეთელი

პირველი ქართველი სოციალისტი მინისტრი

(იხ. ამავე ნომერში).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სადღეისო

ბურჟუაზიულ წყობილებაში ბურჟუაზიულ რევოლუციის დროს სოციალისტური პარტიის წევრმა მთავრობის წევრობა არ უნდა იკისროს.

ასეთ ხანაში მთავრობის მოწყობა ბურჟუაზიის საქმეა, დემოკრატია კი ფრთხილათ უნდა იდგეს დარაჯათ მთელი ხალხის ინტერესების კართან და ბურჟუაზიას რაც შეიძლება მეტი უფლებანი გამოჰგლიჯოს.

რუსეთის ბედ-ღბალი, დემოკრატიის თავისუფლება დღეს დიდ განსაცდელშია და ამ გარემოებამ აიძულა სოციალისტები, მინისტრების პორთფელები ხელში აეღოთ.

რას გააკეთებს ასეთი კოალიციონური სამინისტრო?

შესაძლებელია, კოალიციონურმა სამინისტრომაც ვერ დააკმაყოფილოს რუსეთის დემოკრატია და რევოლუციამ სულ სხვა გზა აირჩიოს, სხვა გვარი მთავრობა გამოიყვანოს სამოქმედო ასპარეზზე.

ხოლო ამ ჟამათ საყურადღებოა შემდეგი გარემოება: სოციალისტები ბურჟუაზიას ამოუდგენ გვერდში, ერთი მთავრობა შეადგინეს და თანხმობითა და ერთათ მოქმედებით უნდათ ქვეყნის ხსნა.

მიუხედავათ იმისა, თუ რა ნაყოფს გამოიღებს, ასეთი ერთათ სიარული ბურჟუაზიისა და სოციალისტებისა, ნაბიჯი მაინც ფრიად გონივრულია. ცხოვრება თეორიაზე მაღლა სდგას და იქ, სადაც ცხოვრების მოთხოვნილებას თეორია ეწინააღმდეგება, პირველმა უნდა გაიმარჯვოს,—თეორიამ ცხოვრებას უნდა დაუთმოს ალაგი.

პეტროგრადს რომ თავი დავანებოთ და გადავხედოთ კავკასიას, რას დავინახავთ?

კავკასია დასახლებულია მრავალი ერებით. ყველა ესენი კულტურულათ ერთნაირ პირობებში არ იმყოფებიან. ეროვნული ურთიერთობა ბევრგან გამწვავებულია.

თუ რუსეთის გარეშე მდგომარეობა კიდევ უფრო გართულდა, შინაურიც გართულდება; ანარხია იმატებს, კონტრ-რევოლუცია აუცილებლათ წამოჰყოფს თავს.

კონტრ-რევოლუციის ერთი ნაცადი იარაღი პროვოკაცია და განზრახ შეთხზული ჭორია.

პროვოკაციამ მოგვცა ცხრაას ხუთში ხოცვა-ჟლეტა სომეხთა და მაჰმადიანთა შორის.

უსათუოდ პროვოკაციამ გამოიწვია აზრუმში მაჰმადიანთა აწიოკება.

ამგვარივე პროვოკაციისათვის ნიადაგი მზათ არის ჩვენში; ბნელი ძალები მხოლოდ დროსა და შესაფერ პირობებს უცდიან.

რა მიმდინარეობას მიიღებს რევოლუცია, არავინ არ იცის. შესაძლებელია, ის მართლაც უსისხლო რევოლუცია გამოდგეს და დემოკრატიული წყობილება ადვილათ დამყარდეს რუსეთში.

შესაძლებელია, რევოლუციამ სრულებით გადალახოს ყოველგვარი „კანონები“, დროებითი მთავრობა და რუსეთი საშინელი შეხლაშემოხლის ასპარეზათ გადაიქცეს.

უკანასკნელი გზა რომ აირჩიოს რევოლუციამ, რა მოხდება მაშინ ჩვენში?

ჩვენი ქვეყანა გადიქცევა ეროვნებათა საშინელ შეხლა-შემოხლის ასპარეზათ. ძმათა სისხლი რომ უგუნურათ დაიღვრება, პროვოკაციის წყალობით რომ გამეორდება უარესი სიძლიერით ის, რასაც ცხრას ხუთში ალაგი ჰქონდა სომეხ-მაჰმადიანთა შორის, ამაში მე არავითარი ეჭვი არა მაქვს.

მერე ვაკეთებთ რასმე, ვართ მზათ, რომ ეს საშინელება თავიდან ავიცდინოთ?

არც მზათა ვართ, არც არაფერი კეთდება.

ვერც თბილისის კომისარიატი, ვერც კავკსიის კომისარიატი, ვერც ადგილობრივი სალდათთა და მუშათა დეპუტატების საბჭო ვერას გააწყობს და გაარიგებს ამ მხრივ, თუ ისევ ამ დაწესებულებათა დახმარებითა და ხელმძღვანელობით არ დაარსდა კავკასიის ინტერნაციონალური საბჭო. აქ უნდა შედიოდენ ჯარის კაცთა და მუშათა წარმომადგენლები, პარტიები და ეროვნებათა წარმომადგენლები.

თურქებს, ლეკებს, ინგუშებს, ჩერქეზებს, სომხებს, ქართველებს, რუსებს, ოსებს—ყვე-

ᲚᲘ უნდა ᲰᲧᲕᲔᲓᲣᲚ ᲐᲐᲓ თავიანი ᲯᲐᲠᲘᲡ ᲙᲐᲪᲘ, ᲓᲐ, ᲞᲐᲠᲢᲘᲡ ᲙᲐᲪᲘ ᲓᲐ ᲡᲐᲒᲠᲝᲗᲝᲗ ᲔᲠᲘᲡ ᲬᲐᲛᲝᲓᲒᲔᲚᲘᲡᲐ. ᲐᲛ ᲡᲐᲑᲭᲝᲗ ᲣᲜᲓᲐ ᲨᲔᲘᲛᲣᲨᲐᲝᲡ ᲒᲐᲛᲝᲜᲐᲮᲣᲚᲘ ᲧᲕᲔᲚᲘᲡ ᲘᲚᲘ ᲨᲝᲛᲘᲗᲘᲡ ᲓᲐ ᲡᲐᲨᲘᲐᲠᲘᲡ, ᲠᲝᲛᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲪᲘᲐ ᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲐ ᲑᲠᲫᲝᲚᲐ ᲧᲝᲠᲒᲕᲐᲠ. ᲞᲠᲝᲕᲘᲜᲪᲘᲐᲚᲘᲡᲗᲐᲜ ᲩᲕᲔᲜᲘ.

ᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲐ ᲓᲦᲔᲡᲘᲪ ᲛᲣᲨᲝᲑᲐᲝᲡ ᲐᲐᲓ ᲛᲮᲠᲘᲗ, ᲓᲦᲔᲚᲔᲑᲘᲡᲐ ᲓᲦᲔᲡᲘᲪ ᲨᲝᲛᲘᲗᲘᲡ ᲛᲘᲦᲘᲗᲐ, ᲗᲝᲛᲘᲗᲘᲡ ᲠᲐ ᲛᲝᲮᲓᲔᲑᲐ, ᲠᲘᲡᲘᲡ ᲛᲝᲬᲛᲘᲗ ᲐᲜ ᲨᲔᲠᲘᲡᲐᲚᲘ ᲒᲐᲒᲓᲔᲑᲘᲗᲝᲗ, ᲐᲠᲐᲒᲘᲜᲔ ᲐᲠ ᲘᲪᲘᲡᲗ.

ᲘᲒ. ᲒᲝᲛᲑᲐᲠᲗᲔᲚᲘ.

ᲨᲔᲒᲓᲐᲒᲘ ᲘᲛᲔᲓᲘ

ᲛᲐᲢᲣᲤᲠᲐ, ᲬᲧᲠᲛᲐᲯᲐᲚᲘ ᲓᲐ ᲨᲔᲛᲐᲒᲔᲚᲘᲐ ᲧᲝᲛᲐᲠᲔᲑᲘᲡᲐ. ᲨᲔᲒᲓᲐᲒᲘᲐ ᲨᲔᲛᲐᲒᲔᲚᲘ ᲘᲛᲔᲓᲘᲐ. ᲘᲛᲔᲓᲘᲐ, ᲠᲝᲛ ᲨᲝᲗᲐᲠᲘᲡ ᲓᲐᲠᲓᲚ ᲣᲪᲠᲬᲘᲒᲘᲡ, ᲘᲛᲔᲓᲘᲐ, ᲠᲝᲛ ᲡᲘᲪᲘᲡ ᲪᲠᲬᲛᲔᲑᲘᲡ ᲙᲣᲠᲬᲘᲗᲘᲡ ᲓᲐ ᲙᲣᲠᲬᲘᲗᲘᲡ ᲨᲔᲛᲐᲒᲔᲚᲘᲡ ᲨᲔᲠᲬᲛᲔᲑᲐ. ᲯᲘ ᲐᲡᲔᲗ ᲘᲣᲛᲝᲠᲘᲡ ᲙᲣᲠᲬᲘᲗᲘᲡ ᲓᲐ ᲙᲣᲠᲬᲘᲗᲘᲡ ᲨᲔᲛᲐᲒᲔᲚᲘᲡ ᲨᲔᲠᲬᲛᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲜᲐᲮᲣᲠᲔᲑᲘᲗ. ᲘᲛᲘᲓᲘᲐ ᲓᲐᲜᲐᲮᲣᲠᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐ ᲨᲣᲒᲠᲔᲚᲘ ᲬᲘᲜᲐᲡᲬᲐᲠᲛᲔᲑᲘᲡ ᲨᲘᲜᲐᲨᲘᲡ ᲨᲔᲛᲐᲒᲔᲚᲘᲡ ᲨᲔᲠᲬᲛᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲜᲐᲮᲣᲠᲔᲑᲘᲗ.

ᲘᲛᲘᲓᲘᲐ ᲓᲐᲜᲐᲮᲣᲠᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐ ᲨᲣᲒᲠᲔᲚᲘ ᲩᲐᲛᲘᲬᲠᲔᲑᲘᲡᲐᲜ ᲓᲦᲔᲛᲘᲗᲐᲜ ᲓᲐᲒᲔᲛᲘᲜᲔᲑᲐ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲡ ᲜᲐᲜᲐᲒᲠᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲐᲠᲐᲠᲗᲣᲚᲘ ᲐᲠᲐᲠᲘᲐ, ᲣᲤᲠᲝ ᲛᲢᲙᲘᲪᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐ ᲫᲚᲔᲠᲘᲐᲗ. ᲓᲐᲛᲘᲡᲐᲛᲐᲚᲘ ᲛᲘᲜᲐᲬᲔᲠᲘᲡ ᲛᲘᲜᲐᲬᲔᲠᲘᲡ ᲨᲘᲜᲐᲨᲘᲡ ᲨᲔᲛᲐᲒᲔᲚᲘᲡ ᲨᲔᲠᲬᲛᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲜᲐᲮᲣᲠᲔᲑᲘᲗ ᲘᲛᲘᲓᲘᲐ ᲛᲘᲠᲗᲣᲚᲘ ᲨᲔᲛᲘᲬᲛᲔᲑᲓᲐ. ᲓᲐ ᲨᲔᲛᲘᲬᲛᲔᲑᲓᲐ ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲡ ᲬᲧᲐᲚᲘᲡ ᲓᲐᲜᲐᲮᲣᲠᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲜᲐᲮᲣᲠᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐ ᲨᲔᲣᲬᲛᲔᲑᲓᲐ ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲡ ᲨᲔᲣᲬᲛᲔᲑᲓᲐ ᲛᲘᲗᲘᲡ ᲛᲘᲡᲐᲮᲔᲚᲘ ᲓᲐ ᲛᲘᲗᲘᲡ ᲛᲘᲡᲐᲮᲔᲚᲘ ᲨᲔᲛᲘᲬᲛᲔᲑᲓᲐ. ᲓᲐ ᲨᲔᲛᲘᲬᲛᲔᲑᲓᲐ ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲡ ᲬᲧᲐᲚᲘᲡ ᲓᲐᲜᲐᲮᲣᲠᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲜᲐᲮᲣᲠᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐ ᲨᲔᲣᲬᲛᲔᲑᲓᲐ ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲡ ᲨᲔᲣᲬᲛᲔᲑ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თავდავიწყებით ყურს უგდებდა უბადლო მომდერალს... რომ მოსმენილავი ჰანგები ესწავლა მისგან... უწმინდეს გრძნობებით მთვალიმა ვერ მოვიფიმნე და მისდა მოსახვევად წინ წავიწიე... მაგრამ „მშვენიერესმა ასულმა იგრძნო ეს და ჯადოსნური თვალები შემომანათა...

მსწრაფლ გავქცევდი იმავ ადგილს და უნოთ შეეცქეროდი ღვიძრავ ქმნილებას...

გარინდებული ვისმენდი ციურ აკორდებს, რომლებიც გულში მიფრინდებოდნენ... მატყუებდნენ...

მინდოდა რაღაც მეთქვა...

თაყვანი მეცა მისთვის... მაგრამ ვერ შევძელი... ის კი გრძნეულათ იღიმებოდა და ცეცხლოვან მწველ ისრებით გულს მიგმირავდა...

საოცნებოთ მორთულ ბაღში კი სამარისებური დუმილი სუფევდა... უბადლო მომღერლის მომჯადოებელ ჰანგებს დაემონა ყველა.

შესწყდა ჯადოსნური სიმღერა... თავდავიწყების ბურანში მითვლემილი სიო ძლივს გამოერკვა და თავისებურათ ჩაურბინა ყვავილთა ბუჩქებს...

გრძნეული კოცნით გამოაფხიზლა ისინი და მონასმენი მათაც გადასცა... მათაც აგრძნობინა ციური ჰანგები... მე კიდეც დიდხანს, დიდხანს ვიდექი იმავ ადგილს და თვალს ვერ ვაშორებდი მშვენიერების ასულს... ისკი გრძნეულათ მელიმებოდა და სუტყ აჩრდილივით მიახლოვდებოდა....

„მე ვარ ასული მშვენიერებისა!.. აი ეს ჩანგი და ეს თაიგული!.. და იყოს ამ თაიგულივით შენი მუზა ლამაზი და მრავალფეროვანი!.. ეს ბაღიც შენთვის ჩამიბარებია, ხომ ჰხედავ როგორ მშვენიერად ჰყვავიან აქ ვარდ-ყვავილები... ეკიდე, არც ერთი არ დასჭკნეს... არც ერთი არ დაზარეს!— მითხრა მან, სიყვარულით ჩამიკრა გულში და ორთავ თვალები ჩამაკოცნა... სიხარულით თავბრუ დამეხვა...

მისდა მოსახვევად ხელები გავიწოდე, მაგრამ ის სადღაც გაჭქრა... სადღაც დაიმალა... და ხელში ბროლით გრძნეული ჩანგი და ათას თვალა თაიგული შემრჩა... მაშინვე გამიღიმეს ვარდ-ყვავილებმა...

მშვენერმა ზამბახმა თავი დახარა სა[illegible] მოვრენის ნიშნათ... ცელქმა სიომ გადამიკ[illegible]ნა შუბლი...

ჯადოსანი ბულბული მომესალმა გრძ[illegible]ული ჰანგით და სიხარულის ნიშნათ სამ[illegible] ჰაერში შეიფთხრიალა... აჩიკეკენდენ [illegible] ფრინველნიც...

ახმაურდა ანკარა წყარო... აშრიალ[illegible] ფოთლებიც და ყველა ერთად ხმა შეუერ[illegible]ლათ სადიდებელ ჰიმნს ქმნიდნენ... მესალ[illegible] ბოდნენ...

და მას შემდეგ მუდამ თავს ვევლებ[illegible] ბაღს.

მშვენერების ლექსებით ვაჟღერებ ჩ[illegible]გის წკრიალა სიმებს...

სიყვარულით თავს დავტრიალებ ყ[illegible] ყვავილებს...

ვუფთხილდები თითოეულ მათგანს...

სამარადისო ჰანგებს ვუთხზავ მათ...

ლ. ძიძიგური.

მიტინგიდან დაბრუნებულ[illegible]

(გურული სცენა).

—გამარჯობა შენი სიკოიავ.

— ღმერთმა გაგიმარჯოს ძმაო ნიკ[illegible]

— სად ყოფილხარ, კაცო, ამ მაგ[illegible] ოთხშაფდს? —

— რავა სათ ვეფილვარ, ძმაო, ჯერ[illegible] ხომ არ ცხოვრობ, შე კაცო.. ქვეყანა გად[illegible] ტრიალდა, ნიკოლოზ ტატიდ ძირს გად[illegible] მოტრიალდა, და შენ—სათ ყოფილხარ[illegible] მეკითხები? სათ ვიყავი და იქენე ჩ—ში[illegible] დი მიტინგი იყო და იმას დევესწარი.

— ვაი, ბიჭო სიკოიავ, გამგებიდ ქე[illegible] გავადენდი ფხეკას! —იქინე ქე ვიცი დ[illegible] ამბავი იქნებოდა; ცხრაას ხუთში რომ ი[illegible] დენ ცოციალისტებმა ტრიგუნაზე ასვლ[illegible] აუარებელი ბალი იყუტრბდა ოგენის რეს[illegible]

— მიტინგი იყო, ძმაო ნიკოია, მარ[illegible] მიტინგი! ისე პუტუნეკელ ავით ისვრებ[illegible] ქვეყანა, რომ ძალი ბატონს ვერ ცნ[illegible] ლობდა, ქალები და კაცები ერთ ქამეთს აკ[illegible] ზარუგზე; ბიჭებმა და გოგუებმა ფლთ[illegible] ვრეს ერთ ქამეთს ტანზე თუ რაა! ეცვთ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

— შენი ტყავი კი ვნახე სიკოია ცხვარაძე გამბერალი; კაცს საუკუნე გიკვანკალებია, ცალი ფეხი სამარეში გიდგანა და კიდევ ბერი ხარის არ იყოს აბრაბურებულხარ და რაცხა ეშმაკობაზე ლაპარაკოფ.

— მართალი მიუღია ნიკოია დაიქნე გეტყვი რა ამბავი იყო: გამეიტანეს მინდორში ერთი ტოლი, იმაზე მეორე შეადგენ, მეორეზე მესამე და შეიქნა ტრიგუნა; აქოთ-იქოთ გაჩერებულიყო ორი ცოციალისტი; რავარც კი მოვიდოდენ სიახლოვეს სხვა ცოციალისტები, ეტეკეზოდენ და ზე შეადგებოდენ, და იყვირებდენ: ილაპარაკებს პატივცემული მოქალაქეო. ბევრი ქე იყო მართლა პატივცემული მარა ერთი ორი იმფერი გამეოდა, რომ იმის პატივისცემა საზოგადოებისა სტორეთ არ გამიგონია; იგი კი გამიგონია, რომ ცხრას ხუთში კაი ასიანები გადაყლაპა და ქონება ფადლოკაო მიიმსახ. ხო და იმის გიჩიდი ნიკოია. შვენიერი სიტყვები ილაპარაკეს ჩვენ და სასარგებლოთ. იმდენი იყვირეს, იმდენი, იმდენი რომ ჭიპზე კიდამ გასკდენ საწყალნი. იგენს კი ვენაცვალე ყიაში სულ ჩვენი გულიზა ამრეთოდენ და სარგებლობაც მოგვიტანეს.

— რა სარგებლობა სიკოია, ახალი ხომ აფერი გამუუცხადებიენ?

— იგენმა თლა ვერ თქვეს თვარა, იმას დიდი გოგიეს ლაპორტი კი არ უნდა, რომ იგი ხაზინის და გურიელ-დადიანის მიწები რომაა სუყველა ჩვენ დაგვირიგდება.

— შენ პირს სიკოია კრიპუტი; მაგი თუ მართალია ღირიბი და ღატაკი კი ვარ მარა ერთ მაკარიზს მაინც კი გადაგიხდი.

— მიწა მეტი რა მოსახმარია ძამია. ნ თუ 6 ქცეცა წინწიპური მეც ქე მაქ მარა იმაზე ხეესი აფერი მიყონ, გაისიზა თუ ცოცხალი დავრჩი ამ ეურუვას თლა დავტიეფ და იქნე მევიწეკ საჩოს თუ არა კაცმა წამამწარა. —

— ვინ უნდა წაგამწაროს? შე გაპრეგებული, რავა კიდამ გეშინია? ველარ ვეიგე რომ გათენდა შენდა! —ისიკოვ-კუხალაშვილ-ზაკუსოვ-ბერიძე-გელაძის თუ გეშინია, იგინი ციხეში აყვლიანინებენ თურმე ახლა თვალებს. იგენს ყველას ოზრუგეთში უყრიან თავს. ჩვენ გურულებს მოუთხოვიენ აქით წამოგვირდგინეო. —

— ვაი ბიჭო სიკოია, ერთი ისიკოვას ვიგებდეე ხელში და მერე მოვკ

თუ გინდა ალარ ვჩივი. იმ ჩაჩანმა რომ მათრახით მცემა უკან ახლაც კი მეწვის და მ.ჩნია მისი მოხახულობა; მარა ახლა მადლობა ღმერთს, იგენის ჭირსაც ხომ მოვეცწყარი და აწი თუ გინდ ქე მოვკვდე ალარ ვჩივი, მშვიდობით სიკოია!

ცეცეს მეგობარი

შრომის სამეფოში

(იხ. „თ. და ც.“ № 19)

II

რამოდენიმე წელმი გაირბინა მას შემდეგ, რაც კოსანდილემ მაკაზე ჯვარი დაიწერა ამ ხნის განმავლობაში მაკა და კოსანდილე საკმაოთ მოტყდენ. ერთხელ ლამაზი მაკა უკვე ჩამოლრა და, ხნოვანობით მცირეს, თმაში თეთრი გაჩენია, კოსანდილე კი წელში მოიხარა მძიმე შრომით და უფრო სიღარიბეში ჩავარდნ. წინეთ ორნი იყვენ, მაგრამ მათ შვილები შეეძინათ, ორი ქალი და ერთი ვაჟი და უკვე ხუთი სულია. კოსანდილე შვილების აღზრდაზე, ოჯახის მოწყობაზე, მიწის ყოდვაზე ფიქრობდა, მაგრამ დრომ გაიარა და ყველა მისი განზრახვამ უქმად ჩაიარა: შეძენის მაგიერ ვალი დაედო და ბოლოს ღლითაც და ღამითაც ეწვოდა შრომას.

მართალია კოსანდილეს სამი შვილი ყავდა, სამივე ალი და კარგები, მაგრამ სამაგიეროთ სანანებელოდ მშიერი და ტიტველნი; უნდოდა ბავშვების აღზრდა, ყოველ წუთში მათზე ფიქრობდა, მაგრამ არაფერი ეშველა.

— როგორ წავიდა ჩემი საქმე, რას ვფიქრობდი და რა მდგომარეობაში ჩავარდი!... ამოიოხრებდა ხშირად წელში ორად მოხრილი კოსანდილეე და ძლიერ დაღონებული შეხედავდა სხვის შვილებს, როცა უკანასკნელნი სკოლისაკენ მიეშურებოდნენ და თავისი შვილები კი ამაეე როს მშიერ-მწყურვალნი და ტიტველნი სახლში ყავდა. ყველა ეს ძლიერ ცუდ გავლენას ახდენდა კოსანდილეზე,

მარა ის მაინც გულს არ იტეხდა და რაღაც იმედს ეძლეოდა, მისი ხშირ უიმედობას ხანდისხან იმედიანობაც ეწვეოდა.

— ვინ იცის, შეიძლება მოეწყოს რამე, იქნებ გადმოვგხედოს ღმერთმა! კეიფიქრებდა და იმედიანი ხიტყვით დაანუგეშედა ცოლ-შვილს,—ნუ გეშინიათ, ღმერთი მოწყალეა, დღეს წახდა ჩემი საქმე, მარა ხვალ უკეთესათ წავა.

გადიოდა დრო. კოსანდილეს მდგომარეობა სულ ირყეოდა; უფროსი შვილი, ნესტალთ სკოლაში შეუვანისა, ჯერ კიდევ თორმეტი წლის მოჯამგირეთ გაისტუმრა ერთ მახლობელ სოფელში ქემამულესთან.

— სად მიგყავარმამა? ეკითხებოდა ის დღეს თავისი შვილი კოსანდილეს, როცა კოსანდილე ამზადებდა შვილს გასასტუმრებლად.

— სად, და დიდი კაცისას, მუშაობას გასწავლის, საკმელს გაკმეს, ტანზე ჩაგაცმეს, შვილო! მოფერებით ეუბნებოდა მამა შვილს, დედას კი შვილის გამოთხოვებაზედ ცრემლები ადგებოდა თვალზე. თვით პატარა სიკო (ასე ეძახდენ მას) ძლიერ მოწყენილი იყო, ეძნელებოდა ბინის მოშორება, გრძნობდა, თავს კარგი არაფერი მადგიაო. და ამიტომ მასაც ცრემლები ერეოდა. ბევრჯერ მიუმართავს მამისათვის: „მასწავლეო“ მაგრამ სურვილი ვერ აუსრულა მამამ. მართალია მიაბარა ერთხელ ადგილობრივ პირველ დაწყებითი სკოლაში, მაგრამ ერთ თვეში უკვე გამოიყვანა...

ხანგრძლივმა შრომამ, „მეუღმივ შეუსვენებლობამ უკვე საკმაოდ გალახა კოსანდილე. ორმოცი წლის კაცი ღრმა მოხეცებულს დაემგზავსა... ვერ აიტანა დღედამ ტანჯვა და ადრე გამოეცალა წუთი სოფელს, თავისი იმედები -ან წაიღო ცივ სამარეშ და უპატრონოთ დასტოვა ცოლ-შვილი. კოსანდილეს შემდეგ მაკას აღსაზრდელი დარჩა ორი შვილი და მთელ ოჯახზე მას ენდო ეზრუნა.

შავ-კაბა მაკა მთელი ზაფხულის მზიან დღეებში ყანაში მუშაობდა, კოსანდილეს მაგიერობას ეწეოდა, მაგრამ მაინც ვერაფერი გახდა: თან და თან დასუსტდა, მასთან ეუბოლობე დაეჭღვა, ქოხიც დაუძველდა, ასე რომ წვიმის დროს წყალი ჩამოსდიოდა. ისედაც სუსტი არსება ულონო გამოდგა ცხოვრებასთან გამკლავებაში.

უმცროსის უფროსი ოლია უკვე წამიზარდა, მაგრამ სანახევროდ ტიტველი, თ მორცხვი იყო და გარეთაც არ დადიოდ ის გრძნობდა რომ ტანს არ ეცვა და რცხ ნოდა სხვა ბავშვების. მიუხედავათ ცუ აღზრდისა, სიმშილისა, უტანსაცმელობის ოლია კარგი შესახედავი იყო ბავშვობისა მიმზიდველი სილამაზისა, კოხტა, ჩქარი მო ქმე და ცოცხალი. დედას ოლია გატაცებ უყვარდა. მეზობლები ხშირათ იტყოდნ ოლიაზე:

— დიდებული ქალი იქნება, რომ სიღარ ხელს არ უშლიდეს, თუ გაიზარდა ნანდვილ ანგელოზი გეგონებაო.

ახალგაზდები გაიძახოდნენ:

—მაგის გაზრდას თუ მოვესწარით, ჩვ ვერ გაგვეძაცვეო. .

—ორ-სამ წელიწადში ძაან სათამაშო ვ რდი გვეყოლებაო.

ოლია წყნარი ბავშვი იყო, თავდაჭერ ლი, მხოლოდ შუდმივ მოწყენილობა ეტყო ბოდა და დედას არ შორდებოდა. მამის სიკვდ ლის შემდეგ უფრო სევდიანათ იყო პატარ ოლია.

—სად არის მამაი? ნეტაი როდის მოვ შინოო?—ხშირათ ჰკითხავდა დედას და რაკ შეკითხვაზედ გარკვეულ პასუხს ვერ მიიღ ბდა, ატირდებოდა.

სწავლისაკენ ოლიასაც ქონდა თვალ ხშირათ მიმართავდა დედას, როცა თავი ტოლებს სკოლისაკენ მიმავალს დაინახავდა,— მე ლოის შემოყვან კლასშიო.

ობლათ დარჩენილი ოლია დედამ ასე თ ისე აზარდა. ის უკვე ხუთმეტი წლის შეიქნ ტანი გაეზარდა, მხოლოდ მეტად ხმელი აგ ბულება ჰქონდა, ერთი შეხედვით სულ არ მიგიზიდავდა ადამიანს, მაგრამ როცა დაკვირ დებოდით, იტყოდით რომ ეს ახალგაზდ ადამიანი ერ ყოფილა ბუნებრივ სიმშვენიერეს მოკლებულია.

ოჯახის გაძღოლა მაკას გაუძნელდა. მოჯამგირეთ წასულმა შვილმა ვერაფერი დახმარება გაუწია, ქალიშვილებიც წამოიზ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეგები თითო ნაკერი ყველისა და პურისა ხელთ იგდოს.

და აბა, ფარდა დაიხურა!

შეავლებდით სცენაზე ღა წვავსიენით სუფრას.

მაგრამ ყველფერს ბედი უნდა!

ფარდა, რომელიც უბრალო კანაფზე იყო გაბმული, გაწყდა და ჩამოვარდა.

საზოგადოებაში—(რომელიც სასაცილო ვოდევილში ჩვენი წარმოდგენით ვერ გავამხიარულეთ)—ჩვენს ასეთ მდგომარეობის დანახვით, გაისმა საშინელი, თავშეუკავებელი ხარხარი.

თავ-გზა დაგვეშინა!

გავრბიეართ

ერთი მეორეს თავზე ვახტებით და, თითქო თოფების ტკაცა ტკუცაო, ეკრილ-ეკრილით ჩატყდა ჩვენი სცენის ტახტები.

ეახ, ეახ, ტარ!

შემდეგ ნომარში (თუ გუნებაზე ვიქენი) მეორე თავის მაგიერს გაგაცნობთ.

ვანო ბარველი.

* * *

საქართველოს ია-ვარდი
გაიფურჩქნა, გაიშალა;
მუშა წელში გაიმართა,
მოიპოვა მკლავში ძალა!

საქართველოს ხმები ყველგან
იფინება, როგორც ია,
მონობიდან ჩვენც გამოვქერეთ
პირი რაღას დაგვიღია?

გამოვიხსნათ ჩვენი დედა,
გამოვიხსნათ საქართველო,
რომ ვარდებით მოიფინოს
ჩვენი ქვეყნის მთა და მდელო.

გიორგ იმედაშვილი

ნ
19—17 წ.
V

პირველი ქართველი მინისტრი

კაკი წერეთელი

განსახდებულმა რევოლუციონერმა რუსეთმა კვლავ მორეულ რიგზე წამოაყენა ევროპრატიისოფის მებრძოდ-წამებელი კაკი წერეთელი, რომელმაც სადის განთავისუფლებისთვის დიდი ტანჯვა და სასვენელი გადიტანა.

გუშინდელი კტორაკელი, ტიმბირს მიგრეული, გუშინდელ ბატონთაკან დევნილი, დღეს უკვე მოედი ხალხის მიერ ხელისუფლ საგოგანში და რუსეთის ახალი მთავრობის წევრი, ფოსტ-ტელეგრაფის მინისტრი შეიქმნა.

ასეთია რევოლუციის ძალია ძალეგრებს!

ვინ ეარის კაკი წერეთელი?

კაკი, იგივე ირაკლი, ჩვენი ტნობილი მწერალისა და სახოგადო მოღვაწის კიორეი წერეთლის შვილია, დისწეული ნიკო ნიკოლაძისა, დაბადებულის 35 წ. საუნდო განსაფლებ მიიღო თბილისის მეორე გიმნაზიაში, შემდეგ მოსკოვის უნივერსიტეტში შეეიდა. აქ იგი მაჩნეული ეფო სოციალისტობათა წარმომადგენელად. სტუდენტთა მოძალობაში მონაწილეობის გამო 1901 წ. ციმბირს გაეგზავნა; 1903 წ. სამშობლოში დაბრუნებისთანავე ეურ. „კავკაზ"-ს ხელმძღვანელობის შეეფაკა, 1907 წ. აწიეული იქმნა მეორე სახელმწიფო სათათბიროს დეპუტატად, ქუთაისის გუბერნიის მხრით.

სათათბიროში იგი სოციალდემოკრატიულ ფრაქციის მესვეურად შეიქმნა, მაგ ესხეკი გაითქვა, როგორც სუკეეოსო ორატორმა ეარ მხოლოდ რუსეთში, ეარამედ სასხდეკრ კრეთც. ეოველი მისი სიტეეა, ეოველი მისი გამოსვლა ზეიმი იყო სათათბიროში და ეტლოეთის გამოჩენილი სახელმწიფო მოღვაწენიც დაკის ქვეით ახსენებდენ.

მეორე სათათბირო რომ დაითხოვეს, კაკი ამხანაგებთან ერთად გაასამართლეს, სიკეტრაბეედ განსაეეს და მრავალ ტიხეში ტანტალის შემდეგ ციმბირს გეგზავნეს.

რუსეთის რევოლეუციამ, ს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბეტროგრადს; თუმცა კაკი უკვე დაკავდნოფებუ-ოი იეო, მაინც რუსეთის სატახტო ქალაქისკენ გაეშურა, სადაც ფეიქდ კეული დეშოკრატიისა და ბეგის რეკოდიციის ქარტეხილში.

როგორც ესოქვით ადეს იგი ახლად შექმნილ სამინისტრის (ფოსტა-ტელეგრაფის) უფროსად და რუსეთის კანსდეგებულ მთავრობის ერთი დირსეული წევრთაგანი. რუსეთის დემოკრატია ამაუთს ამ მადალ-დირსეულ დემოკრატმოქალაქეთ, მით უმეტეს სამაუე გეშორეთს ჩვენ—ბეკერულ საქართველოს შეიდეს, რადგან იგი—კაკი—ჩვენი ქვეყნის შეიდი!

ქვეყანა უკვე ჭეკადეს, რა ეკერ დეშეს ზრდის „ეს ბაწაწა საქართველო“, რა ეკერ მეზრძოდ ეწვდის ადეს რუსეთს ორ თუ სამეკერდო ასპარეზეე, ორივე სამოქალაქო და სამეკერეთო მადეკერეობის ასპარეზზეე.

ადე, ეს მოდელი მაინც შეიქმნეს ჩვენის ქვეყნის დირეულეულ უფლებათა ადგენის წინ-ადგ!...

კაუმარჯოს რუსეთის მებრძოლ დემოკრატიას!

კაუმარჯოს ბეტარა საქართველოს ადეს შეიდს კაკი წერეთელს.

იოსებ იმედაშვილი

კოტე მესხი—ნაპოლეონი, გარდაცვალების 3 წლის შესრულების გამო.

გუშინდელნი

(გაგრძელება იხ. „თ. და ც.“ № 19.)

I

„სტროფენიკი“ გორგასლანიანი. ბატარა კაცი, დეკანერატის ტანისა. სულ ადამეშვა. სხვეულ კი ძალიან მოკნილი ჰქონდა. შემოდის, ადრეულეა და მზრის უფროსს კამეკეშეეა ჰე-ჰე-ჰე! რას მიბრძანებთ, ვაშე ვისოკობლოგორეოდეე?

მაზ. უფ. ი კნეინას და ახალგაზრდა კნიაზეს უნდა იახლო. წაიყვანე კოდეკორი სტროფენიკი...

გორგას. ჰე-ჰე-ჰე! სლეშაიუს, ვაშე ვიკოლლოგორეოდეე.

კნ. ჩიტ. რა გაკინგეს, ბიეო?.. გამარჯვება შენი, ადეს არ მინახავხარ... გიიკანი, ნათესავეთ მოგვეხდება, კნიაზეს ფაკია...

გორგას. ჰე-ჰე-ჰე (ვერ ბეკეჯს სეკოს ჩამორთეეს. მაზრის უფროსი ანშლეს დასტურს ისიდ ორეეე ქალს ხეკს ჩამოართეეს.)

მაზ. უფ. Нусъ, распорядитесь князь..

გორგას. (გამოეშეეს)

მაზ. უფ. Живо...

გორგას. (ისეეეს და ჰიენისკენ გადახტეს)

კნ. ჩიტ მაშ ჯერ-ჯერობით ნახვამდის!

მაზ. უფ. До свиданія очаровательная княгиня!.. княжна!..

მალხ. კნეინა, სადილზე არ დაგვაგვიანოთ.

კნ. ჩიტ. არა, არა. (კადიან ის და ფიცეა).

ეეეკეილა (შემოდის. მალხაზს) კაცო, სადა ხარ? სუფრა სად გავშალოთ?

მალხ. ეზოში, ეზოში... კაკლის ქვეშ..' ან Ваше высокоблагородіе, სად ინებებთ სუფრა გავაწყოთ?

მაზ. უფ. სადაც გინდათ?

მალხ. აქ, აივანზე ვერ დავეტევით..

მაზ უფრ. ეზოში იყოს, კაკლის ძირს, თქვენებურად, მამაპაპურად.

მალხ. (კეეკედას) ეზოში, ეზოში...

ეეეკ (სიდეეედა კიდოთი მალხაზს) ბეჩა, მოდი აქ!..

მალხ. რა იყო! (მოდის)

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კეკ. კაცო, მოგვეხედე, რამდენი საქმეა! (კაბეგანს ქმრის და თვითონაც კიდის).

პრისტავი. (მაზრის უფროსს) А вы знаете,, ваше высокоблагородіе, Сергѣлъ ულდოდა თავის გაპირვებაზე თქვენთვის მოუხსენებია...

მაზრ. უფრ. (ეშმაკურად კიბეზეს) ჰა, ჰა! знаю, знаю!..

პრის. ჰა, ჰა... ვერ გაბედეს...

მაზრ უფრ. ვერც უნდა გაბედონ... ეს, ზომები მიიღეთ, რომ ჩემთან არავინ კრინტი არ დასძრას სოფლის გაპირვების შესახებ.

პრის. მე უკვე მამასახლისს დიდი ხანია ჩავაგონე ეგ აზრი...

მაზრ უფრ. ჰო, კარგა მიქცეულხართ.

პრის. აკი არც არაფერი მოგახსენო, თავის სიტყვაში...

მაზრ უფრ. Старая лиса... ბებერი კუდა-ბელას... იცოდეთ, როგორც გამოვაცხადე კიდეც: მე აქ საქმეზე არა ვარ ჩამოსული... ისე საქეიფოთ...

პრის. მესმის, თქვენო მაღალ-კეთილშობილებავ!..

(ამბობაში კოწია და მის კნეინის რაღაც ჩურჩული დასჩრდა ჭქონდა)

კოწია. (წინ წამოწევს) ბატონო ნაჩალნიკო...

მაზრ. უფრ. Что прикажете князь?..

კოწ. ცოტაოდენი საქმე მაქვს თქვენთან.

პრის. კნიაზო, საქმეებისთვის ახლა არა გვცალი,—

კოწ. არა, ისეთი საქმე მე რა მეკნება... ისე მინდა...

მაზრ უფრ. Ничего ему можно... რაშია კნიაზო, საქმე?

კოწ. რა არი, ბატონო და... რა კი ღმერთმა გვაღირსა და აქ მობრძანდი...

მაზრ. უფრ. (სხვ მოდგუშეს)

კოწ ამა, სხვას უკეთესს ვიღას ვეტყვი ამ ამბავს..

მაზრ უფრ. (წამოდგება, კამოაჯიმება, ანაჩალნიკისა სხვს მიიღებს)

პრის. (ბაძავს უფროსს)

კოწ. რამდენი სიმდიდრე გვაქ, ბატონო და ვინაა პატრონი და მომველელი?..

მაზრ. უფრ. (ოტა სხსტოკით) რაშია საქმე?

კოწია. აგერ, ბატონო. (ამოიდებს ჯიბიდან მადნებს) ესაა, შენი ქორიმე და ბარიტია... ამას უკვე ყაზე თავისი მეშტარი...

მაზრ უფრ. (კაბეგანებს და დამშეიდებულა ისევ დაჯდება). Ахъ да!..

პრის. (თავისუფლად კბეგრდება)

კოწ. ეს კიდევ, ბატონო, ოხრა გახალავს, სადებავი წამალი... ეს ქვა-ნახშირგახლავს...

მაზრ. უფრ. თქვენ მთელი კოლექტი გქონიათ მადნეულობისა...

კოწ. ვაგროვებ, ბატონ, ვაგროვებ. . მაგრამ ყველაზე უფრო შესანიშნავი ეს ორია: გიშერი და ვერცხლი

მაზრ. უფრ. როგორაო? ვერცხლი?

კოწია. (კაბალცემს ვერგხდა. მაზრის უფროსი და პრისტავი გულ-მოდგინეთ სინჯავენ) ა, ბატონო, კი შენ ნუ მომიკვეტე ვერცხლია, მარა ამას მე ეს გიშერი მირჩევნია...

მაზრ. უფრ. გიშერი? (კაბალარმეგს სინჯავს). რა არის ეს გიშერი? (პრისტავს) Какъ это по-русски?

პრის. (კაბეთდება, მხრვს იწევს) Немогу знать, ваше высокоблагородіе

მაზ უფ: (ატრიალებს გიშერს) Я тоже слабъ въ минералогіи...

პრის. მერე თქვენია; კნიაზო, ეს მადნეული? ბევრია?

კოწ. ბევრი იცოცხლე ეგ იყოს და... თლათ ჩემი არაა, მარა.

მაზ უფ სად არის?

კოწ. იმე! თქვენ რავა უნდა დაგიმალოთ, მარა ნუ გამიწყრები და...

მაზ უფ. აა, კნიაზ, ხინტრა-მინტრა!. Чтожъ, это очень интересно...

კოწ. ახლა ამას გთხოვ, ნაჩალიკო, შენ ხარ ჩვენი მამა, ჩვენი პატრონი... შენზე უკეთესი ვიღა გვყავს?!. მიაქციე ამას ყურადღება და შენ ყველაფერი შეგაძლია... ოუხერხოთ ამ მადანს რაცხა... ეგება პეტერე...

მაზ უფ. მესმის, მესმის... კაპიტალისტი გიშოვნოთ, არა?

კოწ. ჰო, შენი ჭირიმე, მუშტარი... შენ ცა და ქვეყანის იცრმა...

მაზ. უფ. ჰა, ჰა! ეს ჩემი საქმე არაა, მაგრამ რატომ?,, Чтожъ, рекомендовать богатство своего ужеда. .

კოწ. ჰო, შენი ჭირიმე, მუხლებზე კი შემოგევლე,.. გამიკეთე საქმე და ნახეგარი შენი იყოს.,,

მაზ. უფ. (ეტყობა უკვე მოწყენდა დაპარაკი) Хорошо... буду имѣть въ виду...

კოწ. უი, შენ გაცოცხლოს ღმერთმა... თავს უკრავს კაბიჩოვება) დიდებული ყაზახი არ, დიდებული..,

მაზ. უფ. (კაბიჩინებს) ნახვამდის, კნიაზო, ნახვამდის...

კოწ. (მიდის ოვენაკენ და მისი ტოდის მხს კიბეზეზეს თუ არა, შედგება)

კოწ. კნეინა. (დიდი ხანია უნდოდა დაპარაკში ჩაბმოდა) ნაჩალიკო, შენ შემოგევლოს ჩემი თავი..,

მაზრ. უფრ. (ბრისტაკს) Кто она такая?

პრისტ. Кажется супруга князя.- რა ნებავთ? საქმეზე არა ვართ ახლა მოსულიდა...

კნეინა. არა, ბატონო, საქმე კი არა.- სათხოვარი მაქ მე გმეჩივევეულს.,,

კოწ. (მობრუნებულდა. შეუბუზღუნებს ტოდს) კარგი ახლა, ნუ აწუხებ... შენთვის ცალია სწორეთ..

კნეინა. არა, რავი ვიწუხებ მე უბედურა... შეწუხებას ჯვარი სწერია, მაგრამ მინდა ვთხოვო...

მაზ. უფრ: Хорошо, пусть говорить..

პრის. რა გნებავთ, კნეინა, რა სათხოვარი გაქვთ?

კნეინა. რა და გენაცვალოს ჩემი თავი,.. რაჯაში, ბატონო, კომზარიძეებთან... მე კომზარიძის ქალი გახლავართ... ერთი სანაწილო, მამაპაპეული მთა გვაქ, გაუყოფელია, ბატონო და მეც ქე მაქ შიგ წილი,.. ქალი რომ ვარ, ახლა მე არა ვარ მამი ჩემის შვილი თუ?.. ჰო და არ მანებებენ ჩემ წილს, ბატონო...

მაზ. უფ. ჰო, ეგ, კნეინა, რამდენათაც გავიგე, მამულზე დავობთ... ეგ მე არ შემეხება. სულს უნდა მიმართოთ..

კოწ. ჰო და რომ არ დამიჯერა ამ ოჯახ-ქორმა... ბატონო, ვეუბნები წრეულს მეურეევანე მოდის და..-

მაზ უფ. ჰო, ჭო,.. სწორედ იქ უნდა მიმართოთ... მე არ შემეხება ეგ საქმე...

კნეინა. რავი არ შეგეხება. დალოცვილო, ხენწიფის ტოლი კაცი ხარ... მაგ ჩინტემლაკებში გენაცვალე... შენ ყველაფერი შეგიძლია...

მაზრ. უფრ. არა, კნეინა, ეს სულის საქმეა... ან როდესაც მამულს დაკორწლს დაიწყებენ, მაშინ უნდა განაცხადოთ ოქვენი უფლება...

კოწ. ქალო, არ გესმის?.. დამიჯერე-მეოქი მერეევანე მოვა...

კნეინა. დედა, დედა, რა მეშველება...

მაზ. უფ. რა გაწუხებთ, კნეინ., ზემლეთერი მოვა... აი თქვენ ქმარს კარგთ ცოდნია... დაუჯერეთ და...

კოწ. ვინ გიჯერის, ბატონო, თვარა,..

კნეინა. დედა, დედა რა მეშველება!.. არავინ არაა ჩემი პატრონი,..

პრისტ. ასეა, ბატონო... როგორც გიმრძანა...

კნეინა. ეჰა, შენ შემოგევლე, ნაჩალიკო...

კოწ. ბიჭო, კარგია ახლა, ნუ აწუხებ თქვა.

კნეინა. არა. ბეჩა, რავი შევაწუხებ, მარა ახლა ჩემი ძმისწულიზა მინდა ვთხოვო...

მაზ. უფ (ენდა თავიდან მოიშოროს) რა გნებავთ?

კნეინა. შენი ჭირიმე, ნაჩალიკო... ერთი ობოლი ძმის წული მყავს, ახალი ნასალდათარია და ქეი ჩემთან უსაქმოთ... გთხოვ, შენი მუხლების ჭირიმე, სადმე სტრაჟნიკად მაინც ჩაანაშენინო...

მაზრ უფრ. ა! Ну это можно...

კნეინა. რუსული ლაპარაკი და წერა-კითხვა ქე იცის საწყალმა ბიღანამ...

პრისტ. კარგი, კარგი... რომ გიბრძანთ..

კნეინა. ჰო და იმას გთხოვ, შენი ჭირიმე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კოზია. კაცო, ნუ აწუხებ-მეთქი, წამოდი თქვა...

კნეინა. რავა ვაწუხებ, ბეჩა, შეწუხებისგან ჯვარი სწერია.

მაზრ. უფრ. კარგი, კარგი, კნეინა, გამიგიგზავნეთ უეზდში,.. я буду имѣть въ виду.

კნეინა. შენ შემოგველოს ჩემი თავი, (უნდა მუხლებზე მოეხვიოს)

მაზრ. უფრ; (არ მიეკარებს, წამოაყენებს) Хорошо, хорошо...

კოზია. კარგია ახლა, ნუ აწუხებ. (მაჭ! ეუბნ).

კნეინა. დედა, დედა, რა მეშველება. (ჩაჯდეს კიბეზე)

პრისტ. ძლივს არ წავიდნენ?

მაზრ. უფრ. Чудаки!.. (კაბისწმარებს) Какіе милые люди!.. (კიბეზე გამოიგდის) აჰ, голова трещитъ отъ вчерашней попойки... კნეინასა ბევრი დავლიეთ.

პრისტ. კნეინა ჩიტუნიას მშვენიერი ღვინოები აქვს.

მაზრ. უფრ, Да, да... славная хозяйка.

პრისტ. მწყალობელი კნეინაა ძალიან.. განსაკუთრებით მაზრის უფროსებს წყალობს...

მაზრ უფრ Ну, ну, не завирайся.

პრისტ. (ეამოუშამება) Извините ваше. высокоблагородіе..

ზ

ჯიბო (შემოდის კარიდან, თითქო მოაბიჯებს)

მაზ. უფრ. ეს ვინაა?

პრისტ. შენ რა გინდა აქ?

ჯიბო. თხოვნა მაქ მისართმევი ნაჩალნიკთან.

პრისტ. ვერ გაიგე, ყაზახო, რომ გამოგიცხადათ დღეს.. საქმეებისთვის არ ვარ ჩამოსულიო?

ჯიბო. არა, ბატონო.., საზოგადო საქმეზე მე როგორ გავბედავ მოსვლას... რა ჩემი საქმეა! (ქაღალდს ამოიღებს) დანოსი გაბლავს, ბატონო..,

მაზრ. უფრ. აჰ, დანოსი?.. Подлые люди. მოიტა რა არის?

ჯიბო. (უნებლ ჯიბიდან მარკას ამოიღებს, დაკარგავს ქაღალდს და მიართმევს. იქითაქეთ ეხედება) ჩვენ მამალახლისზე გაბლავს, ბატონო... გაგვატაცავა, ბატონო, შეეშმა სოფელი...

მაზრ. უფრ. (კითხულობს და იდიმეს) Ахъ какіе подлецы.

ჯიბო. სოფლის ფული აქ შეეშული, შენ არ მოუკვეტი ჩემ თმეს... კაცი ბატონი, გამეკითხავი არ ყავს .. ძველი ნაჩალიკი იყო და კუდის კუდზე ჰქონდათ გადამბული... ახლა, ბატონო, შენ მოსცალს ალდგომასავით მეველოდით... ბევრი კარგი გაგვიგონია, ბატონო ..

მაზრ. უფრ. Хитрый мужикъ ..

ჯიბო. (ქუდს მაწაზე დაუსვამს) ასე ღმერთმა დამაშოს და წამაქციოს, რავარც მართალს მე ვამბობდე... თუ არ მიექცე, შენი ჭირიმე, ყურადღება სულ თმეზე წამოგვაჯდა, ბატონო... ჩვენი არჩეული კაცი კი არა, ისე მოაქ თავი ვითამ ვეზდი ნაჩალიკი იყოს...

მაზ. უფ. Хорошо, хорошо я это дѣло разслѣдую ..

ჯიბო. მასტავი ვარო, ბატონო და.., რათ მინდა მაგისთანა ნასტაულობა.., ის დღე კი დეიქცა, როცა მაგი ამევირჩიეთ.,

პრისტ. ჰო, კარგი ახლა ნუდა აწუხებ.. წადი.

ჯიბო. შენ იცი, ბატონო.. ა, რა? სათქმელი ბევრი მაქ, მარა პირი წყლით მაქ სავსე... შენ იცი ახლა, ნაჩალიკო, მად გიწერია ყველაფერი..

მაზ. უფ. კარგი, კარგი... хорошо,.. я буду имѣть въ виду ..

ჯიბო. შენ შეოგველოს ჩემი თავი.

პრისტავ. ღარო წახვალ, ყაზახო?

ჯიბო. ა, ბატონო, მივდავარ, მარა... შენ იცი, ნაჩალიკო...

პრისტავი. (ხელს მაჭკიდებს, ძალიან მაჭყუჭს) კარგი ახლა წადი, ნუდარ აწუხებ. (მიეუყარს კიბესთან) თვითონ იცის როგორც გაკეთებს საქმეს... წადი ჰო!..

ჯიბო. კი ბატონო, მივდავარ, მივდავარ... (იშიდება).

პრისტავი. (ეიბინის ხარისხზეა გაღაუურებული) Это что такое?,. ვის მოასვენებენ ნეტავი?

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მაზნ. უფრ. რა იყო, რა ამბაია! (შიდის ეიგნის ხარბასსთან)

პრისტავი. (შოკრძალებით) აჰ, ეს დაერდომილი გენერალი ბერდოსანია...

მაზ. უფ. გენერალი?

პრისტავი. ნამდვილათ... ი ეგ კი გეტყვით ყველაფერს.., სოფლის გაპირვებაზედაც მოურიდებათ ილაპარაკებს და.

მაზ უფ. Да, да... совершенно вѣрно. Чортъ!.. მე განგებ არ წავედი მაგასთან ვიზიტათ... განგებ არ წავედი კნეინა ჩიტუნიას მაგის სანახავათ...

პრისტავი. უთუოდ ამ სოფლის მოკეთეებმა ეგ უკანასკნელი იერიშიც მოიტანეს... გენერალი გამოუშვეს...

მაზ. უფ. Ну, ничего... Призовемъ всѣ свои дипломатическіе способности...

პრისტავი. თქვენ, Ваше высокоблагородіе, ყველაფერს მოახერხებთ...

ᲛᲔ

კნ. ჩიტუნია, ფაცია და გორგასლანიანი

კნ. ჩიტუნია. (ეარგალნგე ეძახის) ედუარდ ერაზმოვიჩ... (შემოდის) ედუარდ ერაზმოვიჩ რა სტუფარი მოგიყვანეთ!.. Какого гостя я къ вамъ привела

მაზ. უფ. დავინახე, კნიაგინა, დავინახე... Одинъ восторгъ, княгиня. მხოლოდ დიდი უზრდელობა კი დაგემართა: მე იქით უნდა ვხლებოდი...

ფაცია. ხომ ხედავთ რა ზრდილობიანიც არის ჩვენი მოხუცი.

მაზ. უფ. Одинъ восторъ, княгиня.,

ფაცია. მხოლოდ ჩვენი ბრალი არ არის მისი მოყვანა.,. გზაში შეგვხდა... მოპყავდათ კიდეც...

მაზ. უფ. (გორგასლანიანს) შენ, კნიაზო, კარგათ უკავლრე ქალბატონებს?

გორგასლანიანი. ჰე-ჰე-ჰე! Радъ стараться, ваше высокоблагорсдіе...

შალვა დადიანი

(გაგრძელება იქნება)

ერთი წლის შემდეგ *)

პირველი საფეხური საკაცობრიო ბრძოლისა უკვე განვლეთ. რევოლუციაც ძლევამოსილებით დაგვირგვინდა, ომიც სპატიო ზავით დ სრულდა. რუსეთში უკვე დემოკრატიული რესპუბლიკა არსებობს.

წუხელ, 7 მაის 1917 წელს, პარლამენტის სხდომა იყო. უკეთეს ადამიანის თვალი ველარ ნახავდა: მარცხენა მხარეს ჩამწკრივებულიყვნენ ქალაქის მუშები, მათ ზურგს უმაგრებდენ გლეხთა კავშირის წარმომადგენელნი, რომელნიც პარლამენტში დიდ უმრავლესობას შეადგენდენ. არც საკვირველია, რადგან გლეხებმა თავიანთი თავი პოლიტიკურათ უზრუნველყოფილათ იგრძნეს, მაშასადამე ვისაც ეპკიოს ქვეშ ყოფნა საჭიროდ აღარ სწენს. გლეხთა საქირბოროტო ყოველივე კითხვის გამოსარკვევათ თვითონ მოსულან თავინაი დაკოფიტებული ხელებით, რომ თავიანთ იარას თვით გაულესონ წამალი. იმრიგად ქალაქის მუშებთან ერთად ხელიხელ ჩაკიდებული. საბრძოლველი აარადიც აქვთ. ეს არის ენა: დაბიერ რუსულ ენაზე ლაპარაკობენ, მტკიცედ და აუჩქარებლად. მართალია, მათი სიტყვები ინტელიგენტურად ყველფერით შეხამებულ-შეფერადებული არ არის, მაგრამ სამაგიეროდ მუშის გულიდან არის ამოხეთქილი ნაღველითა, რომელიც ათას წლობით იყო მათ გულში დაგუბებული. ი ეხლა ამოხეთქა და ვინ მას, ვინც წინ გადაეღობება. დიდ, ვერაფერი ხელსაყრელი საქმეა მათი წინ გადაღობება და ამისთვისაც არის, რომ კადეტების წაყიკ-უკუყიკობის პოლიტიკამ ელფერი შეიცვალა, ხალხის წარმომადგენლებმა სახალხო პარლამენტს ხალხის ელფერი მისცა და არა კადეტური.

აქ არის მესამე ჯგუფი, რომლის წევრნიც თავიანთ თავს ინტერნაციონალისტებს უწოდებენ. ესენი არიან ილუსტრილნი ორა-

*) ვბეჭდავთ ამ წერილს სრულიად უცვლელად, როგორც ნიმუშს ჩვენებური მუშის საღი ახროვნებისა და ფხიზელი მსჯელობისა. ვსთხოვთ სხვა მუშებსაც ეზრდილად მოგვაწოდონ თავიანი ნაახრ-ნაფიქრი წერილები. რედ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ორული ნიკით. ასე რომ გარეშე მაყურებ-
ებზე სასიამოვნო შთაბეჭდილებას სტოვებს
თი მჭევრმეტყველური სიტყვები. ეი ამ
გუფში შენშნავთ ქართველთა წარმომად-
ენლებს, მაგრამ... მაგარი ის არის, რომ არც
რთი მუშა, არც ერთი გლეხი იქ არ ურა-
ი, ე. ი. ესენი ქართველი ხალხის წარმო-
დგენლები არ არიან, უფრო ინტელიგენციის,
ეუ, უკეთ რომ ვსთქვათ, ბურჟუაზიის ღვიძ-
ი შვილებია.

რათ მოხდა ეს? ჩვენი ხალხი იქამდი ჩა-
ორჩენილია პოლიტიკურათ, რომ რუსის მუ-
ა ყოფილ გლეხებთან არ იყვეს გამოსაჩენი?
უ რევოლიუციის ბრძოლაში მონაწილეობა
რ მიუღიათ სისხლი არ დაუღვრიათ?! არა:
ეც ერთი და არც მეორე. ქართველი ხალხი.
პოლიტიკურათ საკმაოდ მომწიფებულია,
რძოლაშიაც არაფის გაექცევა, თუ პირველი
ა მეორე ალდგი არავისთვის დაუთმია.

მაშ რაშია საქმე?

აი, რაშია: საპარლამენტო ბრძოლაში
ეც თოფია საჭირო, არც ხმალი, არც ზარ-
ბანი, იქ საჭიროა ენა, ე. ი. სახელმწიფო
ა და, რადგანაც ჩვენ ენა არ ვიცოდით,
ჭირო გახდა აპეკუნების ძებნა ვისაც რუ-
ული კარგად ეცოდინებოდა.

ვინ იცის რუსული ენა ჩვენში კარგათ?
ქალებმა, ინჟინერებმა, ექიმებმა და სხვა.
ნ არიან ესენი, ვის შვილებს შეეძლო
ლმდის უმაღლესი სწავლის დამთავრება?
ურჟუაზიის შვილებს, შეუძლიანთ ამათ ზედ-
წვენით ჩვენი ინტერესების დაცვა თუ არა?

მე ვიტყვი, რომ არა. ინტელიგენცია
ნამდის უდგას მუშას გვერდში, სანამ თავის
რძო მდგომარეობას ვიაუმჯობესებს და თუ
ლთ იგდო რიმე უპირატესობა, მაშინ ის
ლად შენი აღარ არის. ამაზე ვერც ერთი
ნგბული მარქსისტი უარს ვერ მეტყვის,
ამ ეს ასე არ არის და თუ ეს ასეა, მაშ
ნ ქართველი ხალხს სანამდის მიგვიწევია
ყოფილან ჩვენი მტრები: ავტონომისტე-
რმეფენიც ხალხს ეუშნებოდენ თქვენი
ვ-ვარამი თქვენი ენით უნდა გამოსთქვათო,
ენს წყლულს წამალი თქვენი ხელით უნდა
დოთო, თუ ის ინტელიგენტები, რომელ-
ც ავტონომია ბატონ-ყმობად მონათლეს,
ხალს სახელის ხსენებაც კი შეაჯავრეს. აი,
დღეს მთელს საქართველოს მშრომელი ხალ-
ხის ბედ-იღბალს რუსულ გემოვნებით განაგე-
ბენ. ამაზე ზორს მართლაც რომელი ბატონ-
ყმობა წავა? ერთს მხარეს მთელი ქართველი
მშრომელი ხალხი, მეორე მხარეს ერთი მუჭა
ინტელიგენცია, რომელმაც რუსული კარგათ
იცის: ან უნდა ვეყმოთ მათ, ან არა და რაც
ას-თექმეტს წელს რუსეთის ბიუროკრა-
ტიამ ვერ შეასრულა ჩვენი გარუსება, ეხლა
ჩვენ თვითონ უნდა ვეცადოთ, რომ ყველამ
ვიცოდეთ რუსული. ჩკენს დეკანს უთხრათ,
რომ შვილებს რუსულათ უთხრან ნანა, რომ
ამ საშუალებით იქნება ერთი სადეპუტატო
კაცი ჩვენს გლეხებსაც გამოეზარდოს. იქნებ
ამ საშუალებით დავაზწიოთ თავი ამ ახალ
მოდის ჩვენს ყმობას.

ეს ყოვლად შეუძლებელიაო,—ვიცი
იყვირებთ, თქვენ, მამაცხონებულებო, მაგრამ
ეხლა რადას უშველითო, თქვენი ყვირილით!
თუ ეროვნების, ენის, ზნე-ჩვეულების ე. ი.
მთელი ქართული კულტურის დასამარება არ
გსურდათ, მაშინ რად ყვიროდით: ძირს ავ-
ტონომიაო, არ გვინდა ატონომიაო! ეხლა
ბევრიც იყვიროთ, ბევრიც იწუწუნოთ, გვიან-
ღაა!. **გურული მუშა არსენა ხავთასი.**

(„ხალხის თავისუფლება“ № 11).

ოვრილი ამგეგი

ახალი ციხეს „მუშათა არტელი“ დასწერა ნიკო
გვ-ნელაძეს.

ქარაფ. ფრაბ. ფასის მიერ მაისის 8 სახ. სახლ-
ში წარმოადგენილეს ალეს დ. მადლენას.“ აუარებელი
ხალხი დაესწრო. ბიესს მოაკლე ხანში გაიმეორებენ.

„საფირონი-ს“ მეორე კრებელი ამ თვის
დამლევს გამოიცემა სანკრო შაშნიაშვილისა და გოგლა
ლეონიძის რედაქტორობით.

ივანე გოგაბოლელის რჩეულ წერილები ტერი-
ტორიალურ ავტონომიის შესახებ ცალკე წიგნად
იბეჭდება.

ლადო ფარჩიაშვილის რჩეული ნაწერები,
ტერიტორიალურ ავტონომიის შესახებ, ამ მოკლე
ხანში ცალკე გამოიცემა.

ქარაფელ ბაგდარაფა გაზეთი „ჯარის კაცი“
გამოვიდა. გაზეთი უმეტეს ყურადღებას აქცევს ჯა-
ბის კაცთა ეოფაცხოვრებას და ჩვენის ქვეყნის მდგომა-
რეობას.

„ანგელოზთა აჯაყეიბა“ პოემა ი. მეგდლაშვი-
ლისა რუსულ ენაზე სთარგმნა, სტუდ. ალ. ძიძიგაძე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სესხი თავისუფლებისა

მოქალაქენო!

სამშობლო და თავისუფლება განსაცდელშია.

მტრის მოსაგერებლად, რევოლიუციით შექმნილ **თავისუფლების** განსამტკიცებლად— საჭიროა ფული, ბევრი ფული.

დროებითი მთავრობა პირველად მოგმართავთ, თავისუფალ რუსეთის მოქალაქენო და გთხოვთ გაუმაგრეთ ზურგი, რათა ებძოლოს ძლიერსა და შეუბრალებელს მტერს, რათა განამტკიცოს დემოკრატიული წესწყობილება. ამიერ-კავკასიის ყველა ეროვნების მამულიშვილნო! გულგრძილად ვერ მოვიქცევთ როცა მუქარებიან ჩვენს თავისუფლებას აქედან თუ იქიდან, ემუქრებიან იმ ჩვენს **თავისუფლებას**, რომელიც შეგვიძენია მით, რომ გაგვიწირავს სიცოცხლე რუსეთის საუკეთესო ძეთა: უნდა აღვიძრნეთ მის დასაცველად. რადგან მტერთან საბრძოლველად, თავისუფლების დასაცველად საჭიროა ნივთიერი ღონისძიება,— უნდა გამოვიღოთ ეგ ღონისძიება და გამოვიღებთ კიდეცა.

მოქალაქენო! გამარჯვება სესხისა დამტკიცებს, რომ გვწამს რევოლიუცია. საჭიროა მთელმა ქვეყნიერებამ შეიგნოს, რომ რუსეთის მამულიშვილებს სწამთ რევოლიუცია. მაშინ ქვეყნიერებაც იწამებს რევოლიუციას. მაშინ თავისუფლების განმტკიცებაც გაადვილდება.

მოქალაქენო! განცხადება დროებითის მთავრობისა, მოაწერეთო ხელი თავისუფლების სესხზეო, მოწოდებაა, ჩვენის მოქალაქობრივი გრძნობის აღძვრაა და ჩვენც, ქვემორე ამისა ხელის-მომწერი პოლიტიკური ორგანიზაციები და პარტიები ვიზიარებთ მაგ მოწოდებას, აღვიძვრნეთ მამულისა და თავისუფლების დასაცველად.

მაშ, აღსარულეთ მოვალეობა სასახელო და საპატიოსნო.

მოაწერეთო ხელი თავისუფლების სესხსა და დაეხმარეთ დროებითს მთავრობას— მოიგეროს მტერი და ბოლომდე მიიყვანოს ქვეყნის გადემოკრატების საქმე **თავისუფლებისა, თანასწორობისა** და **ძმობის** სიფუძველზეზა.

გამოიტანე, ეო თავისუფალო, შენი დაზოგილ-დაუნჯებული დიდის საერო და სა შვილი შვილო საქმის დასაცველად.

საზოგადო კომიტეტი თავისუფლების სესხისა ამიერ კავკასიის სოციალ კომიტეტი სოციალისტ რევოლიუციონერებისა
სოციალ კომიტეტი რუსეთის სოც. დემოკ. პარტიის თბილისის ცენტრალური კომიტეტი და უნაკეტუნისა თბილისის საქალაქო კომიტეტი
ხალხის თავისუფლების პარტიისა

ჯორჯიკეთა დეპუტატების აღმასრულებელი კომიტეტი მუსლიმან დეპუტატების აღმასრულებელი კომიტეტი თბილისის საქალაქო აღმასრულებელი კომიტეტი საქართველოს ეროვნულ დემოკრატიულ პარტიის მთავარი კომიტეტი
ქართველ სოც.-ფედერალისტების სარეფორმიანი პარტიის თბილისის კომიტეტი.

სტამბა „სორბონი“.

ხალხის თავისუფლება

(ხალხურ კალზე)

დაიმტვრა მონათ ბორკილი,
განთავისუფლდა ერი;
დღეს ყველა გონზე მოვიდა,
სუფეფლაც ბედნიერი.

ბნელ ძალებისგან დაიხსნა,
ტანჯულმა ხალხმა თავი,
ძირს ჩამოგდეს ნიკოლოზ,
რადგანაც იყო ავი.

არ იბრალებდა საწყალ ხალხს,
იყო მათ სისხლის მსმელი,
მაგრამ მას დემოკრატები,
როგორც რომ ქეფენის მსხნელია,

შეუჭრნენ, ძირს ჩამოგდეს,
დასძახეს დელა-დელაო,
აწ რესპუბლიკის მოსახენი
ვართ მთელი ხალხი—ყველაო!..

ივ. კრიხელი

რედაქტორ-გამომცემელი ოსეს იმედაშვილი.

მიიღება ხელის მოწერა 1917 წ.
საქართველოს სოციალდემოკრატიულ პარტიის (ბოლშევიკთა) გაზეთ

„ХАЛХИС ТАВИСУФЛЕБА“-ЗЕ

(წელიწადი პირველი. კვირაში ორჯერ)

ივანე გომართელის მახლობელი მუდმივი მოწაფეობით, ჩუში და ჯორსკენ მწერალთა თანამშრომლობით **და ოსეს იმედაშვილის** რედაქტორობით.

გაზეთის მიზანია: მეშთაა კლასის სამსახური, ეროვნული საკითხის ჭეშური თვალსაზრისით გაშუქება, ავტონომისტთა გაერთიანება, და საქართველოს ტერიტორიალურ ავტონომის პოპულიარიზაცია ხალხში.

გაზეთის ფასი: წელის ბოლომდე 5 მან., თითო ნომერი-5 კ. ხელის მოწერა მიიღება: რედაქციის საკუთარ ბინაზე (ბაზრის ქ. № 20 ნ. არჯევანიძის სახლი, ალექსანდრეს ბაღის თავში, ხაზინის ზევით) და „სოროპანის“ სტ მმის კანტორაში, ფოსტით: Тифлисъ ред. „Халхис Тависуфлеба“—Іос. Имедашвили
რედაქტორ გამომცემელი ოსეს იმედაშვილი.

„ХАЛХИ САКРЕБУЛО“

(ეროვნული სარეფერენდუმი) მიხეიდის ბრიგადა, № 129.

გადავიდა ბარფუს ს საბჭოსულო შენობაში
ოთხშაბათს 11 მაისს. 1917 წ.

СИМФОНИАНИ ОРКЕСТРИ.

СИНЕМАТОГРАФ

დასაწყისი სალამოს 8 სათზე. სტუმრები იდგენ შესასვლელ ფასს—ლეჯაკები და სტუდენტები—50 კ., მამაკაცები—1 მ.

„თეატრი და ცხოვრება“

ორი პროგრამით წლიურად ღირს 8 მ., ნახევარი წლით 4 მ. 50 კ. ხელის მოწერა მიიღება თბილისში „სოროპანის“ სტამბის კანტორაში მდათოვის კუნძ № 1, ფოსტით: Тифлис, ред. „Театри да Цховреба“—Іос. Имедашвили.

ХАЛХИ КЛУБИ 1 ქვირის პროგრამა 23-30

ქვირა—რუსული წარმოდგენა. ბილეთი 50-30 კ.

ოქრაბათი—ოპერეტა. ბილეთები: 1 მ.-50

სამშაბათი—საოჯახო საღამო

ოთხშაბ.—სინემატოგრაფი. სიმფ. ორკ.

ხუთშაბ.—ქართ. წარმ. ბილეთები 50-30 კაპ.

პარასკ.—ოპერეტა. ბილეთები: 1 მ.-30 კ-დე

შაბ.—საოჯახო საღამო

ქვირა—რუსული წარმ. ბილეთ. 4-30 კ.

დასაწყისი: კოსკერტებისა საღამ. 9 სათ. წარმოდგენისა და სინემატოგრ. საღ. 8½ საათსა. ფასი მანდელისა. 50 კ. მამაკაც. 1 მ